

آموزش روخوانی قرآن

تدوین و تقدیم :

موسسه ی فرهنگی قرآن و سنت نبوی روانسر

فهرست مطالب

۲	مقدمه
۳	روش تدریس
۴	درس اوّل : حروف الفبای عربی
۷	درس دوّم : صدای کوتاه فتحه
۹	درس سوّم : صدای کوتاه کسره
۱۰	درس چهارم : صدای کوتاه ضمه
۱۱	درس پنجم : صدای کشیده فتحه
۱۴	درس ششم : صدای کشیده کسره
۱۷	درس هفتم : صدای کشیده ضمه
۱۹	درس هشتم : سکون
۲۱	درس نهم : تشدید
۲۳	درس دهم : تنوین
۲۷	درس یازدهم : مد
۲۸	درس دوازدهم : حروف ناخو انا (۱)
۳۱	درس سیزدهم : حروف ناخو انا (۲)
۳۴	درس چهاردهم : انواع هاء آخر کلمه
۳۶	درس پانزدهم : رفع التقاء ساکنین
۳۸	درس شانزدهم : وقف

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَاصْحَابِهِ وَ
اتَّبَاعِهِ أَجْمَعِينَ....

پیامبر (صلی الله علیه و سلم) می فرماید : خیرکم من تعلّم القرآن و علّمه
بهترین شما کسی است که قرآن را فرا گیرد و به دیگران بیاموزد .

تلاوت قرآن موجب نزول رحمت ، آرامش و سکینه قلبی ، حضور فرشتگان در
کنار تلاوت کنندگان قرآن و افتخار و مباحات خداوند به آنان و ذکر خیرشان نزد
فرشتگان مقرب است . « مَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ يَتْلُونَ كِتَابَ
اللَّهِ وَ يَتَدَارَسُونَهُ بَيْنَهُمْ إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ وَ غَشِيَتْهُمْ الرَّحْمَةُ وَ
حَقَّتْ لَهُمُ الْمَلَائِكَةُ وَ ذَكَرَ اللَّهُ فِيْمَنْ عِنْدَهُ » (رواه مسلم و ابوداود)

هیچ گروهی در خانه ای از خانه های خداوند برای تلاوت و مدارس قرآن دور
هم جمع نمی شوند ، مگر اینکه خداوند بر آنها سکینه و آرامش قلبی نازل
می کند و رحمت خداوند آنها را فرا می گیرد و فرشتگان آنها را احاطه می نمایند
و خداوند متعال نزد فرشتگان مقرب خود از آنها تعریف و تمجید می کند .

یکی از وظایف دینی ما مسلمانان فراگرفتن روخوانی قرآن است ، لذا این جزوه
به منظور آموزش روخوانی قرآن به فراگیران و علاقمندان به قرآن تهیه و تدوین
شده است که قرآن آموزان با فراگیری کامل این جزوه قادر به روخوانی قرآن
می باشند . امید است مورد استفاده فراگیران واقع شده و با دعای خیر خود ما را
در ارائه خدمات بیشتر یاری فرمایند .

موسسه فرهنگی قرآن و سنت نبوی

روش تدریس

۱ - مربی بعد از نام و یاد خداوند متعال (بسم الله الرحمن الرحيم) ابتدا قسمت اول هر درس را یکبار می خواند و از فراگیران می خواهد که به دقت توجه نمایند .

۲- پس از آن مربی ۱ الی ۳ بار درس را می خواند و فراگیران تکرار می کنند

۳- مربی از فراگیران می خواهد که هریک به تنهایی برای خود پاراگراف تدریس شده را بخوانند و اشکالاتشان را از مربی بپرسند .

۴- مربی از تعدادی از قرآن آموزان پاراگراف تدریس شده را می پرسد. در صورت عدم یادگیری کامل ، تمرین و تکرار تا یادگیری کامل ادامه می یابد.

۵- بعد از یادگیری کامل ، مربی پاراگراف بعدی (تمرین ۱) را به روش بالا تدریس و اجرا می نماید .

۶ - پس از آن ، مربی پاراگراف بعدی (تمرین ۲ و ...) را به روش بالا تدریس و اجرا می نماید .

۷- در جلسه بعدی مربی از همه فراگیران درس قبلی را پرسیده و نمره مأخوذه را در دفتر حضور و غیاب یادداشت می نماید .

- هر درس برای یک جلسه در نظر گرفته شده است ، در صورت امکان در یک جلسه تدریس شود.

درس اول

حروف الفبای عربی

برای آموختن قرآن باید ابتدا با حروف و الفبای عربی آشنا شویم .
حروف عربی و اسامی آنها عبارتند از :

ردیف	حروف	اسامی حروف	ردیف	حروف	اسامی حروف
۱	ا ، ء	الف ، همزه	۱۵	ض	ضاد
۲	ب	باء	۱۶	ط	طاء
۳	ت	تاء	۱۷	ظ	ظاء
۴	ث	ثاء	۱۸	ع	عین
۵	ج	جیم	۱۹	غ	غین
۶	ح	حاء	۲۰	ف	فاء
۷	خ	خاء	۲۱	ق	قاف
۸	د	دال	۲۲	ک	کاف
۹	ذ	ذال	۲۳	ل	لام
۱۰	ر	راء	۲۴	م	میم
۱۱	ز	زاء	۲۵	ن	نون
۱۲	س	سین	۲۶	و	واو
۱۳	ش	شین	۲۷	ه	هاء
۱۴	ص	صاد	۲۸	ی	یاء

شکل های دیگر حروف

نام حرف	دیگر شکل های حرف	مثال
تاء	ة ، ة	رحمة ، حياة
کاف	ـ	شـ
لام	ـ	رسولـ
ياء		ابراهيم

نکته : حروف الفبای عربی ۲۸ حرف می باشد ، عده ای حروف الفبای عربی را ۲۹ حرف می دانند زیرا الف مدی (ا) را یک حرف مستقل و همزه (ء) را یک حرف دیگر میدانند

حروف مقطعه ی قرآن

۲۹ سوره ی قرآن با کلماتی آغاز می شوند که باید به صورت حرف ، حرف خوانده شوند و به آنها حروف مقطعه می گویند ، مانند :

یس که خوانده می شود : یا - سین

حروف مقطعه ای که به همزه ختم می شوند در هنگام خواندن ، همزه ی آنها تلفظ نمی شود .

روش خواندن حرف مقطعه :

خوانده می شود					نوشته می شود
میم	لام	الف			الم
را	لام	الف			الر
را	میم	لام	الف		المر
قاف	سین	عین	میم	حا	حم عسق

تمرین : حروف مقطعه ی زیر را بخوانید .

ق - ن - یس - حم - طه - الر - الم -
 طسم - المر - المص - حم عسق - کهیعص .

حرکات و علائم قرآنی

حرکات قرآنی ۹ عدد می باشند :

حرکات یا صداهای کوتاه : فتحه (َ) ، کسره (ِ) ، ضمه (ُ)

حرکات یا صداهای کشیده :

فتحه کشیده (َ) ، کسره کشیده (ِ) ، ضمه کشیده (ُ) و
 تنوین نصب (ً) ، تنوین جر (ٍ) ، تنوین رفع (ٌ)

علائم قرآنی هم ۲ عدد می باشند : سکون « ْ » تشدید « ّ »

درس دوّم

صدای کوتاه فتحه

به این حرکت (—) در عربی فتحه گفته می شود و حروف دارای فتحه را مفتوح می گویند. هر حرف با فتحه یک بخش کلمه است.

در هنگام تلفظ هشت حرف (خ ، ص ، ض ، ط ، ظ ، غ ، ق ، ر) با صدای فتحه ، دهان حالت عمودی به خود گرفته و این حروف صدای (آ) می دهند .

در هنگام تلفظ بیست حرف دیگر با فتحه ، دهان حالت افقی به خود گرفته ، و فتحه با این حروف صدای (ا) می دهد .

* رعایت دقیق مخارج حروف ، مخصوصاً حروف « ث ، ح ، ذ ، ص ، ض ، ط ، ظ ، ع ، غ ، و » توسط مربی و قرآن آموز در این درس و سایر دروس ، لازم و ضروری می باشد .

أ ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض
ط ظ ع غ ف ق ک ل م ن و ه ی .

تمرین : کلمات زیر را یک بار به صورت بخش بخش و یک بار به صورت ترکیب بخوانید .

مَعَ	عَ	مَ			
ثَبَّتَ	تَ	بَ	ثَ		
وَعَدَ	دَ	عَ	وَ		
صَدَقَ	قَ	دَ	صَ		
نَظَرَ	رَ	ظَ	نَ		
فَحَشَرَ	رَ	شَ	حَ	فَ	
فَخَرَجَ	جَ	رَ	خَ	فَ	
سَأَلَكَ	كَ	أَ	سَ		
خَلَقَكَ	كَ	قَ	خَ		
وَجَدَكَ	كَ	دَ	جَ	وَ	
فَعَدَلَكَ	كَ	أَ	دَ	عَ	فَ

تمرین ۲ : کلمات زیر را بخش بخش و سپس کلمه کلمه بخوانید .

مَطْرَ   عَبَدَ   كَتَبَ   كَفَرَ   وَسَقَ
 جَمَعَ   وَزَرَ   حَسَدَ   فَسَقَ   ظَلَمَكَ

درس سوّم صدای کوتاه کسره

به این حرکت (—) در عربی کسره گفته می شود و حروف دارای کسره را مکسور می گویند. صدای کسره مانند صدای (ای) کوتاه و بدون کشش در فارسی می باشد. هر حرف با کسره ، یک بخش کلمه است مانند :

ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض
ط ظ ع غ ف ق ک ل م ن و ه ی .

تمرین ۱ : کلمات زیر را یک بار به صورت بخش بخش و یک بار به صورت ترکیب بخوانید .

لک	ک	ک			
اِبِل	ل	ب	ا		
حَفِظَ	ظ	ف	ح		
بِیْدَکَ	ک	د	ی	ب	
فَصَعِقَ	ق	ع	ص	ف	
لَعَلِمَ	م	ل	ع	ل	
أَفْحَسِبَ	ب	س	ح	ف	أ
أَفَأَمِنَ	ن	م	أ	ف	أ

تمرین ۲ : کلمات زیر را بخش بخش و سپس کلمه کلمه بخوانید .

هِيَ - وَرِثَ - بَخِلَ - شَهِدَ - فَرِحَ - أَذِنَ - كَذَبَ - حَسِبَ -
لَلْبِثَ - نَسِيَ - غَضِبَ - عَلِمَتِ - حَسَنَةً - كَمَثَلِ - بَوْرَقِ - بِشَرِّ

درس چهارم صدای کوتاه ضمه

به این حرکت (—) در عربی " ضمه " گفته می شود و حروف دارای ضمه را مضموم می گویند . صدای ضمه مانند صدای " او " در فارسی ، اما بدون کشش می باشد ، هر حرف با ضمه یک بخش کلمه است. مانند :

أ ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض
ط ظ ع غ ف ق ک ل م ن و ه ی .

تمرین ۱ : کلمات زیر را یک بار به صورت بخش بخش و یک بار به صورت ترکیب بخوانید .

هُوَ	وَ	هُ			
كُتِبَ	بَ	تِ	كُ		
خُلِقَ	قَ	لِ	خُ		
فَطْبِعَ	عَ	بِ	طُ	فَ	
أَعْظَمَكَ	كَ	ظُ	عِ	أ	
بَصَرَكَ	كَ	رُ	صَ	بَ	
سَتَجِدُ	دُ	جِ	نَ	سَ	

تمرین ۲ : کلمات زیر را بخش بخش و سپس کلمه کلمه بخوانید .

كَبْرَ - وَعِدَ - صُحْفِ - حَسَنَ - وُلِدَ - سُبُلِ - رُسُلُ - عَلِمَتِ -
هُمَزَةَ - عَهَبَهُ - فَرَفَعَ - عُنُقِكَ - سَنَسِمُ - فَبِهَتَ - لَأَجِدُ

درس پنجم

صدای کشیده فتحه

هر گاه بعد از حرف مفتوح، الفی قرار گیرد (اَ —) این الف باعث می شود که صدای فتحه دو برابر الف معمولی مد و کشش داده شود و به آن فتحه کشیده می گویند . صدای فتحه کشیده بعد از هشت حرف (خ ، ص ، ض ، ط ، ظ ، غ ، ق ، ر) به صورت درشت و غلیظ و بعد از بیست حرف دیگر به صورت نازک تلفظ می شود . مانند

ءَا بَا تَا ثَا جَا حَا خَا دَا ذَا رَا زَا سَا شَا صَا
ضَا طَا ظَا عَا غَا فَا قَا كَا لَا مَا نَا وَا هَا يَا .

تمرین ۱ : کلمات زیر را یک بار به صورت بخش بخش و یک بار به صورت ترکیب بخوانید .

قَالَ	لَ	قَا			
جَاهَدَ	دَ	هَدَ	جَا		
عِبَادُ	دُ	بَا	عَدَ		
عَذَابُ	بُ	ذَا	عَدَ		
أَمَانَاتُ	تُ	نَا	مَا	أَ	
حُجْرَاتٍ	تِ	رَا	جُدَ	حُدَ	
يُضَاعَفُ	فُ	عَدَ	ضَا	يُدَ	
مُنَافِقَاتٍ	تِ	قَا	فَدَ	نَا	مُدَ
لَسَاخِرَانَ	نِ	رَا	حَدَ	سَا	لَدَ

صورت دوّم فتحه کشیده :

أَ بَا تَا ثَا جَا حَا خَا دَا ذَا رَا
زَا سَا شَا صَا ضَا طَا ظَا عَا غَا
فَا قَا كَا لَا مَا نَا وَا هَا يَا .

تمرین ۲ : کلمات زیر را یک بار به صورت بخش بخش و یک بار به صورت ترکیب بخوانید .

هَذَا	ذَا	هَا			
ذَلِكَ	كَ	لِ	ذَا		
بِخَعٍ	عِ	خِ	بَا		
شَنَانُ	نُ	أُ	نَا	شَا	
سَمَوَاتٍ	تِ	وَا	مَا	سَا	

تمرین ۳ : حروف الفبا را یکبار با حرکت کوتاه فتحه و یکبار با حرکت کشیده فتحه بخوانید .

ءَا بَا تَا ثَا جَا حَا
خَا دَا ذَا رَا زَا سَا
شَا صَا ضَا طَا ظَا عَا
غَا قَا فَا كَا لَا مَا
نَا وَا هَا يَا

تمرین ۴ : کلمات زیر را بخش بخش و سپس کلمه کلمه بخوانید .

قِيَمَةٌ	ءَايَاتُ	مَمَاتُ	كَاذِبٌ	مَشَارِقَ
مَنَازِلُ	مُبَارَكَةٌ	مَسْكِنَ	حَافِرَةٌ	عَاقِبَةٌ
مُسَافِحَاتٍ	بِكَلِمَاتٍ	يُظَاهِرُ	ثَلَاثَ	

تمرین ۵ : کلمات زیر را درشت و پر حجم بخوانید .

خَافَ	رَانَ	عَصَايَ	ضَامِرٍ
طَالَ	تَظَهَّرَا	غَافِرٍ	قَتَلَ

درس ششم

صدای کشیده کسره

هرگاه بعد از حرف مکسور ، حرف یاء قرار گیرد (یِ — ی) این یاء باعث می شود که صدای کسره دو برابر ، مد و کشش داده شود و به آن ” کسره کشیده “ می گویند . صدای کسره کشیده نزد تمامی حرف یکسان اما با کشش بیشتر می باشد ، مانند :

ایِ بیِ تیِ ثیِ جیِ حیِ خیِ دیِ ذیِ
 ریِ زیِ سیِ شیِ صیِ ضیِ طیِ ظیِ عیِ
 غیِ فیِ قیِ کیِ لیِ میِ نیِ ویِ هیِ پیِ

تمرین ۱ : کلمات زیر را یک بار به صورت بخش بخش و یک بار به صورت ترکیب بخوانید .

أ	بِی	أَبِی			
لَ	فِی	لَفِی			
لَا	تِی	صَلَاتِی	صَدَ		
لَا	مِی	كَلَامِی	كَ		
لَا	تِی	بِرِسَالَاتِی	سَا	رِ	بِ

صورت دوّم کسره کشیده :

اِبِ بِي تِي تِي جِي جِي خِي دِي ذِي رِي
 زِي سِي شِي صِي ضِي طِي ظِي عِي غِي
 فِي قِي كِي لِي مِي نِي وِي هِي يِي

تمرین ۲ : کلمات زیر را یک بار به صورت بخش بخش و یک بار به صورت ترکیب بخوانید .

يُرِيدُ	دُ	رِي	يُ		
حَافِظِينَ	نَ	ظِي	فِ	حَا	
سَفِيهًا	نَا	هُ	فِي	سَدَ	
بِمَصَابِحَ	حَ	بِي	صَا	مَ	بِ
مُنَافِقِينَ	نَ	قِي	فِ	نَا	مَ

تمرین ۳ : حروف الفبا را یکبار با حرکت کوتاه کسره و یکبار با حرکت کشیده کسره بخوانید .

اِیِ بِي تِي تِي جِي جِي حِي حِي
 خِي دِي ذِي رِي رِي زِي سِي سِي
 شِي صِي ضِي طِي ظِي عِي عِي
 غِي فِي قِي كِي لِي مِي مِي
 نِي وِي هِي يِي يِي

هر گاه هاء آخر کلمه « ه ، ه » با حرف یاء « ی » همراه شود صدای کسره کشیده می دهد. مانند :

بِهْ — بهِ ی — بهِی . هَذِهِ ی ، عِبَادِهِ ی

تمرین ۲ : کلمات زیر را بخش بخش و سپس کلمه کلمه بخوانید .

حَدِيدَ ، يُعِيدُ ، قَمِيصِي ، شَيَاطِينِ ، مُتَقَابِلِينَ ، سَافِلِينَ ،
لِعِبَادِي ، نَوَاصِي ، فَطَرَنِي ، مُغِيرَاتُ ، لِإِيلَافِ ، أَبَابِيلَ ، مُلَاقِي
، رَسُولِهِ ، إِبْرَاهِيمَ

درس هفتم

صدای کشیده ضمه

هرگاه بعد از حرف مضموم ، حرف واو قرار گیرد (— و) این واو باعث می شود که صدای ضمه دو برابر واو معمولی کشش پیدا کند . صدای ضمه کشیده نزد تمامی حروف یکسان اما با کشش بیشتر می باشد ، مانند :

أَوْ بُوتُ جَوْ حُو خُو دُو زُو سُو شُو صُو
ضُو طُو ظُو عُو غُو فُو قُو كُو لُو مُو نُو وُو هُو يُو .

تمرین ۱ : کلمات زیر را یک بار به صورت بخش بخش و یک بار به صورت ترکیب بخوانید .

طُورِ	رِ	طُو			
رَسُولُ	لُ	سُو	رَ		
يُوفُونَ	نَ	فُو	يُو		
نُوحِيهَا	هَا	حِي	نُو		
يَقُولُونَ	نَ	لُو	قُو	يَا	
يُوقِنُونَ	نَ	نُو	قَا	يُو	
فَذَبْحُوهَا	هَا	حُو	بَا	ذَا	فَا
قُلُوبِكُمْ	مَا	كَا	بَا	لُو	قَا
فَعَقَرُوهَا	هَا	رُو	قَا	عَا	فَا

تمرین ۲ : حروف الفبا را یکبار با حرکت کوتاه ضمه و یکبار با حرکت کشیده ضمه بخوانید .

ءُ اُو بُ بُو تُ تُو ثُ ثُو جُ جُو حُ حُو
خُ خُو دُ دُو ذُ ذُو رُ رُو زُ زُو سُ سُو
شُ شُو صُ صُو ضُ ضُو طُ طُو ظُ ظُو عُ عُو
غُ غُو فُ فُو قُ قُو كُ كُو لُ لُو مُ مُو
نُ نُو وُ وُو هُ هُو یُ یُو

تمرین ۳ : کلمات زیر را بخش بخش و سپس کلمه کلمه بخوانید .

اَقْوَمُ - بَطُونٍ - تُوْقِدُوْنَ - ظُهْرٍ - كُنُوْزٍ - تَخَافُوْنَ -
يَكِيْدُوْنَ - كَالْحُوْنِ - يَتَخَافَتُوْنَ - يَتَسَاءَلُوْنَ - يُبَايِعُوْنَكَ -
اَطِيْعُوْنِي - مُتَنَافِسُوْنَ - يَتَلَاوَمُوْنَ

هر گاه هاء آخر کلمه « ه ، ه » با حرف " واو " کوچک «   » همراه شود صدای ضمه آن کشیده می شود . مانند : لَهْ ___ لَهْ و ___ لَهْ

درس هشتم

سکون

گاهی حرف ، هیچ یک از حرکات کوتاه و کشیده را ندارد در این صورت روی حرف علامت سکون « ° » می گذارند و به حروف دارای علامت سکون، ساکن می گویند. حرف ساکن به تنهایی خوانده نمی شود بلکه به کمک حرکت حرف ما قبلش و با یک بخش خوانده می شود . مانند

إِنْ - مِنْ - قُمْ - هَلْ - خُذْ

تمرین ۱ : کلمات زیر را یک بار به صورت بخش بخش و یک بار به صورت ترکیب بخوانید .

مِنْكَ	كَ	مِنْ			
يَلِدْ	لِدْ	يَ			
خِفْتُمْ	تُمْ	خِفْ			
أَعْهَدْ	هَدْ	أَعْ			
يُخَيِّكُمُ	كُمُ	يِيْ	يُخْ		
أُخْضِرَتْ	رَتْ	ضِرْ	أُخْ		
تَنْكِصُونَ	نَ	صُونَ	كِ	تَنْ	
نُخْرِجْكُمْ	كُمْ	جْ	رِ	نُخْ	
يَسْتَقْدِمُونَ	نَ	مُونَ	دِ	تَقْ	يَسْ
مُخْتَلِفِينَ	نَ	فِيْ	لِ	تَ	مُخْ

واو ساکن ماقبل مفتوح و یاء ساکن ما قبل مفتوح باید به نرمی تلفظ شوند. مانند :

يَوْمَ - كَيْفَ - لَوْ - دَيْنَ - سَوْفَ - غَيْرَ - زَوْجَيْنِ - بَيْنَهُمْ -
يَسْتَوْفُونَ - اِثْنَيْنِ - شَيْطَانَ

تمرین ۲ : کلمات زیر را بخش بخش و سپس کلمه کلمه بخوانید .

أَنْتُمْ - كَانَتْ - يَوْلَدُ - سَبَقَتْ - كَيْدَهُمْ - صَدَدْتُمْ - أَصْوَاتِكُمْ -
فَرَعْتَ - أَعْتَدْنَا - أَكْرَهْتَنَا - تُنذِرُهُمْ - مُحَضَّرُونَ - يَسْتَكْبِرُونَ
لِأَنْفُسِكُمْ - لَا تَحْصُوهَا - سَنَسْتَدْرِجُهُمْ

تمرین ۳ : آیات زیر را روان و پیوسته بخوانید .

مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ

هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

إِذْ هَبْ أَنْتَ وَأَخُوكَ بِآيَاتِي وَلَا تَنِيَا فِي ذِكْرِي

لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ

أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ وَوَضَعْنَا عَنكَ وِزْرَكَ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ

إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا

نکته : گاهی در برخی رسم الخط های قرآنی علامت سکون نوشته نمی شود و حرف ساکن علامتی ندارد . مانند : مِنْ قَبْلِكَ

درس نهم

تشدید

هرگاه دو حرف مثل هم در کنار یکدیگر قرار گیرند اولی ساکن و دومی متحرک باشد حرف ساکن را حذف و به جای آن بر روی حرف متحرک تشدید می گذاریم برای نشان دادن حرف مشدد از این علامت (ّ) استفاده می کنند. این علامت همیشه بالای حرف قرار می گیرد. مانند :

حَقّ - ضَلَّ - مَدَّ - اِنَّا - رَبِّي

هنگام بخش خوانی حرف مشدد در دو بخش خوانده می شود :
بخش اول ، حرف ساکن با حرف متحرک قبل از خود و در بخش دوم ، حرف متحرک به تنهایی و در یک بخش خوانده می شود .

مانند : رَبِّ ——— رَبِّ + ب

تمرین ۱ : کلمات زیر را یک بار به صورت بخش بخش و یک بار به صورت ترکیب بخوانید

كَلَّا	سَلَا	كَلَّا			
كَذَّبَ	بَ	ذَ	كَذُّ		
أَيُّهَا	هَا	يُّ	أَيُّ		
قَدَّرْنَا	نَا	رَ	قَدُّ		
يَصْعَدُ	دُ	عَا	صَعْدُ	يَصُّ	
يَتَّبِعُونَ	نَ	عُو	بَ	تَ	يَتُّ
يَجْمَعَنَّكُمْ	كُمْ	نَ	عَنْ	مَ	يَجُّ

نکته : هنگام تلفظ نون و میم مشدد ، صدای آنها به اندازه دو حرکت از فضای بینی خارج می شوند . مانند : اِنَّ ، مِمَّا

تمرین ۲ : کلمات زیر را بخش بخش و سپس کلمه کلمه بخوانید .

اِنَّكَ - فَصَبَّ - عَلَيَّ - جَنَّةٍ - اَقْلٌ - سَيِّرَتْ - الَّذِيْنَ - مُزَمَّلٌ -
طَلَّقْتُمُوْهُنَّ - يَشَقَّقُ - تَذَكَّرُوْنَ - لِلْمُطَفِّفِيْنَ - مُتَرَدِّدَةٌ - اٰمِيْنَ

تمرین ۳ : آیات زیر را روان و پیوسته بخوانید .

قَوْمَ فِرْعَوْنَ اَلَا يَتَّقُوْنَ
نَحْنُ خَلَقْنَاكُمْ فَلَوْ لَا تُصَدِّقُوْنَ
اِنَّا اٰمَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَايَانَا
اِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّوْنَ وَ مَا يُعْلِنُوْنَ
قُلْ اِنَّ صَلَاتِيْ وَ نُسُكِيْ وَ مَحْيَايَ وَ مَمَاتِيْ لِلّٰهِ
فَاِنَّمَا يَسَّرْنَاكَ بِلِسَانِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُوْنَ
وَ لَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِيْمَا اِنْ مَكَّنَّاكُمْ فِيْهِ

درس دهم

تنوین

تنوین نون ساکنی است که در آخر بعضی از کلمات می آید که خوانده می شود ولی نوشته نمی شود و صدای هر یک از تنوین ها از یک حرکت کوتاه به اضافه یک نون ساکن تشکیل می شود .

تنوین بر سه نوع است :

تنوین نصب دو فتحه (ــــــــ) ، تنوین جر دو کسره (ــــــــ)
تنوین رفع ، دو ضمه (ــــــــ)

تنوین نصب : (فتحه ــــــــ + ن) تنوین نصب معمولاً با الف همراه است ولیکن آن الف تلفظ نمی شود و هرگاه بر روی حروف الفبا قرار گیرند بدین صورت خوانده می شوند :

ءَ اَ بَ تَ ثَ جَ حَ خَ دَ ذَ رَ
زَ سَ شَ صَ ضَ طَ ظَ عَ غَ فَ
قَ كَ لَ مَ نَ وَ هَ يَ .

خوانده می شود	نوشته می شود
عَلَيْمَنُ	عَلِيْمًا
كَثِيْرَنُ	كَثِيْرًا
نذِيْرَنُ	نذِيْرًا
بَصِيْرَنُ	بَصِيْرًا

- بعضی از کلماتی که به تنوین نصب ختم می شوند در آخر آنها الفی آورده می شود: مانند: كِتَابًا - صَالِحًا

تنوین نصب همیشه با الف می آید بجز در موارد زیر:

۱- کلماتی که به " تاء " گرد ختم شده باشند. مانند: رَحْمَةً - حَيَاةً

۲- کلماتی که فتحه کشیده آنها به صورت " یاء " نوشته شده باشد مانند:

هُدًى - ضَحًى

۳- کلماتی که به همزه ختم شده باشند. مانند: مَاءً - سَمَاءً

۲- تنوین جر: (کسره — + ن) علامت تنوین جر دو کسره است و بدین صورت خوانده می شود

اِبْتِثِجِحِخِذِرِزِسِشِصِ
ضِطِظِعِغِفِقِكِلِمِنِوِهِي

خوانده می شود	نوشته می شود
مُطَاعِنُ	مُطَاعٍ
مَقْصُورَاتِنُ	مَقْصُورَاتٍ
بِأَكْوَابِنُ	بِأَكْوَابٍ
كَثِيرِنُ	كَثِيرٍ

۳- تنوین رفع : (ضمه — + ن) به صورت دو ضمه نوشته می شود
 (—) و هر گاه بر روی حروف الفبا قرار گیرند بدین صورت خوانده
 می شوند :

أ ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص
 ض ط ظ ع غ ف ق ک ل م ن و ه ی

خوانده می شود	نوشته می شود
غَفُورُنْ	غَفُورٌ
بَصِيرُنْ	بَصِيرٌ
سَمِيعُنْ	سَمِيعٌ
كَرِيمُنْ	كَرِيمٌ

نکته : هر حرف تنوین دار یک بخش کلمه را تشکیل می دهد. مانند :
 حِسَاباً — ح + سَا + بَأً

تمرین ۱ : کلمات زیر را بخش بخش و سپس کلمه کلمه بخوانید .

بُكَاءٌ - مُسْفِرَةٌ - مَوْعِظَةٌ - طُوبَى - غَيْرَ مُتَشَابِهٍ - شَاهِدًا - غَفُورًا
 شَكُورًا - وَليٌّ - فِي ضِلَالٍ - غَفَّارًا - ثُمَّ آمِينَ - مُصَلَّى -
 مَقْصُورَاتٍ - شُهَبًا - ثَلَاثَةٌ - بَغِيرِ عِلْمٍ - قَمْطَرِيرًا - بِمُصَيِّطِرٍ
 عَظِيمٍ

تمرین ۲ : آیات زیر را روان و پیوسته بخوانید .

وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ
قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ
إِنَّ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُّبِينٌ
فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا ءَاتَيْنَاهُ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ
مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا
وَيُمدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا
وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ مَعْلُومٌ .

درس یازدهم

مد

مد به معنی کشش است و هرگاه بعد از حروف مدّی (الف ساکن ماقبل مفتوح ، واو ساکن ماقبل مضموم و یاء ساکن ما قبل مکسور) ، حرف ساکن یا مشدّد و یا همزه قرار گیرد ، حروف مدّی (صداهای کشیده) را باید پیش از حالت طبیعی مدّ و کشش داد . برای مدّ از این نشانه (~) استفاده می شود که روی صداهای کشیده یا حروف مد (و - ا - ی) قرار می گیرد ، مانند : ضَالِّينَ - سُوءَ - فِي أَنْفُسِهِمْ - الْم - إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ - لِقَاءَ - كَهَيْعِصَ - الْمَر

تمرین ۱ : کلمات زیر را بخش بخش و سپس کلمه کلمه بخوانید .

دُعَاءٍ - حَم - أَوْلِيَاءَ - جَزَاءُ كُمْ - يَتَسَاءَلُونَ - مَا أَعْبُدُ - فَلَا أَقْسِمُ - يُوحِي إِلَيْكَ - يُحَادِّثُونَ - الْمَص .

تمرین ۲ : آیات زیر را روان و پیوسته بخوانید .

لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ
وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ
اتَّبِعْ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ، مُدْهَمَّتَانِ
اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ

درس دوازدهم حروف ناخوانا (۱)

در الفبای فارسی بعضی از حروف ، ناخوانا هستند. مانند : خواهر ، کبری .
در عربی نیز چهار حرف (ا - ل - و - ی) در بعضی از کلمات نوشته
می شوند ، اما خوانده نمی شوند . مانند حالات زیر :

۱- پایه و کرسی همزه : همزه به شکل (ء) است و روی سه حرف (ا - و -
ئ) قرار می گیرد مانند : سَأَلَ - مُؤَصَّدَةٌ - يُبْدِي . بنابراین سه
حرف (ا - و - ی) خوانده نمی شوند و در حکم پایه و کرسی برای همزه
می باشند .

يَسْتَهْرِئُ - فُوَادَ - تُوُوِي - اَنْشَانَاهُنَّ - لَوْلَا -
اَفْتُوْمِنُوْنَ - يُوْتِي

- در پاره ای از موارد یاء کوچک (يـ) پایه و کرسی همزه واقع می گردد ، و
نقطه آن نوشته نمی شود ، مانند :

حَدَائِقَ - اَنْبِئُهُمْ - مَلَائِكَةَ - يُنَبِّئُهُمْ - سَيِّئَةً - مَتَكِيْنٍ

۲- پایه و کرسی فتحه کشیده : در بعضی از کلمات واو و یاء به صورت
الف خوانده می شوند ، مانند :

صَلُوَّةَ خوانده می شود : صَلَاةٌ . موسی خوانده می شود : مُوسَى

- کلمات زیر را بخوانید ،

صُحِي - مِشْكُوهُ - أُولَى - غَدْوَةٍ - مَنَوَةٍ - زَكْوَةٍ -
الْحَيَوَةِ - اسْتَعْلَى

- در پاره ای از موارد یاء کوچک (یِ) پایه و کرسی فتحه کشیده واقع می گردد و نقطه آن نوشته نمی شود ، مانند :

صُحِيهَا - ذِكْرِيَهُمْ - مَثْوِيَكُمْ - نَرَايَكَ - عُقْبِيهَا

۳- الف بعد از واو جمع : هرگاه در قرآن ، الفی با این علامت (ا) ، بعد از واو جمع بیاید ، این الف خوانده نمی شود . مانند :

نَصْرُوا - فَرِحُوا - اَمَّنُوا - كَانُوا - صَبَرُوا

نکته : این الف (ا) ناخوانا است و با یک دایره توخالی مشخص می شود و نباید با علامت سکون اشتباه شود .

۴- واو مدّی یا ضمه کشیده (و) در شش کلمه : شش کلمه ی زیر با واو مدّی (او) نوشته می شوند اما واو مدّی آنها خوانده نمی شود .

أُولَى خوانده می شود : أَلَى   أَوْلُوا خوانده می شود : أَلُوا
أَوْلَاءِ خوانده می شود : أَلَاءِ   أَوْلَاتِ خوانده می شود : أَلَاتِ
أَوْلِيكَ خوانده می شود : أَلِيكَ   سَأُورِيكُمْ خوانده می شود : سَأُرِيكُمْ

نکته : واو مدی یا ضمه کشیده (وُ) با یک دایره توخالی مشخص می شود و نباید با علامت سکون اشتباه شود .

تمرین ۱ : کلمات زیر را بخش بخش و سپس کلمه کلمه بخوانید .

أَسْرَى قَالُوا هُدَى وَدُّوْا أَحْصِيهِمْ سُوْلكَ
أَسَارَى فَبِئْسَ بَلُوْا أَتَيْهَا نُؤْتِرَكَ فَمَالِئُونَ
يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ وَمَا أَدْرِيكَ هُوِيَهُ فَأَوْلِيكَ

تمرین ۲ : آیات زیر را روان و پیوسته بخوانید .

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ

وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَدِرُونَ

وَمَا تَلَكَ بِيَمِينِكَ يَا مُوسَى قَالَ هِيَ عَصَايَ أَتَوَكَّوْا عَلَيْهَا وَ

أَهْشُ بِهَا عَلَى غَنَمِي وَ لِيَ فِيهَا مَآرِبٌ أُخْرَى قَالَ أَلْقِهَا يَا

مُوسَى فَأَلْقِيهَا فَإِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعَى

إِنَّ صَلَوَتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ

قَالُوا نَحْنُ أَوْلُوا قُوَّةٍ وَأَوْلُوا بِأَسِي شَدِيدٍ وَالْأَمْرُ إِلَيْكَ

درس سیزدهم حروف ناخوانا (۲)

۵- همزه ی وصل در ابتدای کلام : تلفظ کلماتی که ابتدای آنها ساکن باشد مشکل و یا غیر ممکن است ، مانند : (نصر - هبط) برای سهولت و امکان پذیر شدن تلفظ چنین کلماتی از الف متحرکی به نام همزه ی وصل کمک می گیرند . همزه ی وصل در ابتدای کلام خوانده می شود ولی در وسط دو کلمه خوانده نمی شود . مانند : **أَدْخُلُوا - يَا قَوْمِ ادْخُلُوا**

چگونگی تعیین حرکت الف (همزه) وصل

۱- اگر به اوّل کلمه (اَلْ) تعریف اضافه شده باشد ، الف وصل فتحه می گیرد . مانند : **اللَّهُ ، الَّذِي ، الْحَمْدُ لِلَّهِ ، الْحَقُّ**

۲- اگر به اوّل کلمه فقط یک الف اضافه شده باشد ، حرکت الف با توجه به اولین حرف حرکت دار آن کلمه تعیین می شود .

الف : اگر اولین حرف حرکت دار آن کلمه کسره یا فتحه باشد الف وصل با کسره خوانده می شود . مانند : **وَاقْتَرَبَ — اقْتَرَبَ ، ثُمَّ اتَّقُوا — اتَّقُوا**

ب : اگر اولین حرف حرکت دار ضمه باشد الف وصل با ضمه خوانده می شود . مانند : **وَادْكُرْ — اُدْكُرْ ، ثُمَّ ادْعْ — ادْعْ ، فَاَنْظُرْ — اَنْظُرْ**

- حرکت همزه وصل در اسم همیشه مکسور می باشد . مانند :

إِبْنِ ، إِبْنَتِ ، إِمْرَأَ ، إِمْرَأَةٍ ، إِسْمَ ، إِثْنَيْنِ ، إِثْنَانِ ، إِثْنَتَيْنِ

- در بعضی از قرآن ها روی الفِ همزه ی وصل صادِ کوچکی (ا) قرار داده اند ، مانند : **أَتَىٰ أَمْرُ اللَّهِ**

تمرین : کلمات زیر را به صورت شمرده و روان بخوانید .

وَأَضْرِبْ ← إِضْرِبْ ، بِالْحَقِّ ← الْحَقُّ
 قَالَ أَخْرَجْ ← أَخْرَجْ ، رَبِّ اجْعَلْ ← اجْعَلْ
 وَاسْتَيْقَنَتْهَا ← اسْتَيْقَنَتْهَا ، وَأَحْلَلْ ← أَحْلَلْ
 فَالْيَوْمَ ← الْيَوْمَ ، يَا أَبَتِ أَفْعَلْ ← أَفْعَلْ

همزه قطع در ابتدا و وسط کلام خوانده می شود ، مانند :

أَرْسَلْنَا - لَقَدْ أَرْسَلْنَا

۶- صداهای کشیده نزد همزه ی وصل : هرگاه صدای کشیده به همزه وصل برسد به صورت کوتاه تلفظ می شود . مانند :

وَإِذَا الْجِبَالُ خوانده می شود : وَإِذَا الْجِبَالُ
 فِي الْمَدِينَةِ خوانده می شود : فِي الْمَدِينَةِ
 ذُوالْعَرْشِ خوانده می شود : ذُوالْعَرْشِ

تمرین : کلمات زیر را به صورت شمرده و روان بخوانید .

جَعَلْنَا الْأَنْهَارَ - ذَوِي الْقُرْبَى - مُخْزِي الْكَافِرِينَ - وَابْتَلُوا
الْيَتَامَى - أَوْتُوا الْكِتَابَ - إِحْدَى ابْنَتِي - الَّذِي أَوْثَمِنَ

۷- لام (أل) تعریف نزد حروف شمسی :

حروف شمسی عبارتند از : ت - ث - د - ذ - ر - ز - س - ش - ص - ض - ط - ظ - ل - ن

حروف قمری عبارتند از : ب - ج - ح - خ - ع - غ - ف - ق - ک - م - و - ه - ی
هرگاه (أل) قبل از حروف شمسی قرار بگیرد (ل) خوانده نمی شود و
حرف بعد از لام مشدد نوشته و خوانده می شود ، مانند :

وَالشَّمْسِ - مِنَ السَّمَاءِ - إِنَّمَا التَّوْبَةُ - وَالنَّاشِرَاتِ - عَلَى الثَّلَاثَةِ
الدُّيَا - نَجْزِي الظَّالِمِينَ - الضَّلَالُ - الزَّبْدُ

هرگاه (أل) قبل از حروف قمری قرار بگیرد (ل) خوانده می شود ، مانند :
وَالْقَمَرُ - أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ - عَالِمُ الْغَيْبِ - يَوْمُ الْفَصْلِ - مِنَ الْعِلْمِ
بِالْكَافِرِينَ - يَكَادُ الْبَرْقُ - فَالْيَوْمِ

تمرین ۲ : آیات زیر را روان و پیوسته بخوانید .

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ
وَاتَّقُوا الَّذِي أَمَدَّكُمْ بِمَا تَعْمَلُونَ

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ

وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ وَإِذَا أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَ
بِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَقُولُوا
لِلنَّاسِ حُسْنًا وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَءَاتُوا الزَّكَاةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْكُمْ
وَأَنْتُمْ مُّعْرِضُونَ.

درس چهاردهم انواع هاء آخر کلمه

۱- هاء جوهری : این هاء جزو ذات کلمه است و از آن جدا نمی شود و هنگام تلفظ بدون کشش خوانده می شود. مانند : **الله** ، **إله**

۲- هاء سکت : این هاء جزو کلمه نیست و به آخر کلمه اضافه می شود و هدف از آن حفظ حرکت قبل از هاء است، و در کل قرآن فقط این هفت کلمه دارای هاء سکت می باشند :

لَمْ يَتَسَنَّه ، **أُقْتَدَه** ، **مَاهِيَه** ، **كِتَابِيَه** ، **حِسَابِيَه** ، **مَالِيَه** ،
سُلْطَانِيَه

۳- هاء ضمیر : عبارت است از (ه - ه) که در آخر کلمه می آید در صورتی که حرف قبل و بعد از هاء ضمیر ، متحرک باشد ، هاء ضمیر اشباع می گردد یعنی صدای کوتاه به صدای کشیده تبدیل می شود . بدین معنی :
- اگر حرکت قبل از (ه - ه) کسره باشد به صورت کسره کشیده (هِی) خوانده می شود . مانند : **بِه** که خوانده می شود : **بِهِي**
- اگر حرکت قبل از (ه - ه) فتحه یا ضمه باشد به صورت ضمه کشیده (هُو) خوانده می شود . مانند : **لَهُ** : خوانده می شود : **لَهُو**

نکته : نشانه اشباع هاء مکسور (ی) و نشانه اشباع هاء مضموم (و) است

- کلمات زیر را بخوانید .

إِنَّهُ - يَرَهُ - عِبَادَهُ - عَبْدُهُ - رَبُّهُ - مَعَهُ - فِي بَطْنِهِ
لِقَوْمِهِ - مِنْ دُونِهِ

هـاء ضمیر در سه مورد زیر اشباع نمی شود :

۱- قبل از هاء ضمیر ، حرف ساکن باشد ، مانند :

مِنْهُ - إِلَيْهِ - لَدُنْهُ - فَأَعْبُدْهُ - يَعْلَمُهُ - فَبَشِّرْهُ

۲- قبل از هاء ضمیر ، صداهاى کشیده باشد مانند :

فِيهِ - أَنْزَلْنَاهُ - خُذُوهُ - يَهْدِيهِ - هُدَاهُ - نَصْرُوهُ

۳- بعد از هاء ضمیر ، ساکن یا مشدد باشد ، مانند :

لَهُ الْحَمْدُ - نَصَرَ اللَّهُ - دُونِهِ الْبَاطِلُ - بِهِ الَّذِينَ -
إِسْمُهُ الْمَسِيحُ - جَاءَهُ الْأَعْمَى

تمرین : کلمات زیر را به صورت شمرده و روان بخوانید .

مِنْهُ فِيهِ مَعَهُ وَإِلَيْهِ حَقُّهُ هَوَاهُ إِيَّاهُ قَلْبَهُ
لِفَتْيِهِ دَخَلُوهُ هَدِيَهُ وَاجْعَلْهُ يُسَيِّغُهُ وَجُنُودِهِ
ءَاتَيْنَاهُ فِيهَا اسْمَهُ وَإِنْ رِيَهُ لَهُ الْحُكْمُ لِأَنْعَمِهِ

درس پانزدهم رفع التقاء ساکنین

اگر بعد از کلمه ی تنوین دار ، کلمه ای واقع شود که اولین حرف آن ساکن یا مشدد باشد ، دو حرف ساکن در تلفظ کنار هم قرار خواهند گرفت که در میان آنها یک همزه وصل است ، به این حالت التقاء ساکنین می گویند ، برای رفع التقاء ساکنین نون تنوین به صورت نون مکسور خوانده می شود . مانند :

لَهُوَ أَنْفَضُوا	که خوانده می شود :	لَهُوَ نِ نَفَضُوا
بِرَحْمَةٍ ادْخُلُوا	که خوانده می شود :	بِرَحْمَةٍ نِ دَخُلُوا
فِسْقُ الْيَوْمِ	که خوانده می شود :	فِسْقُ نِ لِيَوْمِ

تمرین ۱ : کلمات زیر را به صورت شمرده و روان بخوانید .

مَثَلًا الْقَوْمُ	إِفْكُ افْتَرَى	كِرْمَادٍ اشْتَدَّتْ	أَحَدُ اللَّهِ
أَلِيمًا الَّذِينَ	أَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا	عَزِيرٌ ابْنُ اللَّهِ	عَدْنِ الَّتِي
مِصْبَاحُ الْمِصْبَاحِ	يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ	شَيْئًا اتَّخَذَهَا	

نکته : هر گاه دو حرف ساکن همجنس کنار همدیگر قرار گیرند التقاء ساکنین بوجود می آید و برای رفع التقاء ساکنین به حرف اول کسره می دهیم . مانند : قُلْ اللَّهُ — قُلْ اللَّهُ

تمرین ۲ : آیات زیر را روان و پیوسته بخوانید .

سَاءَ مَثَلًا الْقَوْمُ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَ أَنْفُسِهِمْ كَانُوا يَظْلِمُونَ

مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ أَعْمَالُهُمْ كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي
يَوْمٍ عَاصِفٍ لَا يَقْدِرُونَ مِمَّا كَسَبُوا عَلَى شَيْءٍ ذَلِكَ هُوَ
الضَّلَالُ الْبَعِيدُ

وَ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ هَذَا إِلَّا افْكٌ افْتَرَاهُ وَ أَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ
آخَرُونَ فَقَدْ جَاءُوا ظُلْمًا وَ زُورًا

يَا زَكَرِيَّا إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَى لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ
سَمِيًّا .

درس شانزدهم

وقف

قطع صدا برای تازه کردن نَفَس را ” وقف “ می گویند . اگر در هنگام تلاوت قرآن جای مناسبی برای وقف کردن انتخاب نشود بعضی وقتها باعث تغییر در معنی قرآن می شود . لذا علمای قرائت علامت هایی را وضع کرده اند تا راهنمای محل مناسب برای وقف کردن باشد ، که به آنها علائم وقف یا رموز سجاوندی می گویند . که عبارتند از :

(م) نشانه ی وقف لازم ، وقف لازم و حتمی است

(ج) نشانه ی وقف جایز ، وقف و وصل هر دو جایز است ، اما وقف کردن بهتر است

(لا) نشانه ی وقف ممنوع ، نباید وقف کرد و وصل لازم و ضروری است .

(صلی) نشانه ی برتری وصل است ، هرچند وقف هم جایز است .

(قلی) نشانه ی برتری وقف است ، گرچه وصل هم جایز است .

(، ،) نشانه ی جواز وقف بر یکی از دو موضع و بر هر دو نمی توان توقف کرد .

(ط) نشانه ی وقف مطلق ، وقف نیکو است .

(ز) نشانه ی وقف مجوّز ، وقف و وصل هر دو جایز است ، اما وصل کردن بهتر است.

(ص) نشانه ی وقف مرخّص ، وقف در صورت نبودن نَفَس جایز است .

نحوه ی وقف کردن بر آخر کلمات :

۱- وقف بدون تغییر : اگر آخرین حرفِ کلمه ساکن ، و یا یکی از حروف مدّی (صداهای کشیده) باشد ، در هنگام وقف هیچ تغییری در آن داده نمی شود و به همان صورت خوانده می شود ، مانند :

قُمْ فَأَنْذِرْ ، فَأَنْطَلَقَا ، وَادْخُلِي جَنَّتِي ، وَلَا تُسْرِفُوا

۲- وقف اسکان : (اسکان یعنی ساکن کردن) اگر حرف آخر کلمه متحرک (_____) و یا دارای تنوین کسره یا ضمه (_____) باشد در هنگام وقف ، ساکن می گردد ، مانند :

هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ : که در هنگام وقف می شود : هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ

عَاقِبَةُ الْأُمُورِ : که در هنگام توقف می شود : عَاقِبَةُ الْأُمُورِ

إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ : که در هنگام وقف می شود : إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

حَظٌّ عَظِيمٌ : که در هنگام وقف می شود : حَظٌّ عَظِيمٌ

قَرَارٍ مَكِينٍ : که در هنگام وقف می شود : قَرَارٍ مَكِينٍ

۳- وقف ابدال : (ابدال یعنی : تبدیل کردن)

۱- اگر حرف آخر تاء گردد (ة - ؤ) باشد در هنگام وقف ، تبدیل به هاء ساکن (ه - هـ) می شود مانند :

فِي الْخَافِرَةِ : در هنگام وقف می شود : فِي الْخَافِرَةِ

نَحْلٍ خَاوِيَةٍ : در هنگام وقف می شود : نَحْلٍ خَاوِيَةٍ

عَلَيْهِمْ مُّوَصَّدَةٌ : در هنگام وقف می شود : عَلَيْهِمْ مُّوَصَّدَةٌ

۲- اگر حرف آخر کلمه دارای تنوین نصب (ءُ) باشد ، در هنگام وقف ، تنوین حذف شده و تبدیل به فتحه کشیده می شود ، مانند :

أَعْنَابًا   در هنگام وقف می شود : أَعْنَابَا

هُدًى   در هنگام وقف می شود : هُدَى

عِشَاءً   در هنگام وقف می شود : عِشَاءَا

۳- اگر حرف آخر کلمه واو مفتوح و ماقبل آن مضموم باشد (ؤُ و) هنگام وقف ، واو ساکن شده و به صورت ضمه کشیده خوانده می شود. مانند :

هُوَ : هُوَ ،   أَنْ يَعْفُوَ : أَنْ يَعْفُوْا

۴- اگر حرف آخر کلمه یاء مفتوح ماقبل آن مکسور باشد (يِ —) هنگام وقف ، یاء ساکن و به صورت کسره کشیده خوانده می شود . مانند :

هِيَ : هِيَ ،   لِيَهْتَدِيْ : لِيَهْتَدِيْ

به منظور تسلط بر روخوانی قرآن لازم است هر روز چند صفحه از قرآن را بخوانیم تا علائق و قواعدی که فرا گرفته ایم ملکه ذهن شوند .

توفیق علاقمندان به قرآن را از خداوند متعال خواستاریم .